

Undervisning i barne- og ungdomspsykiatri i medisinstudiet. En sammenligning mellom universitetene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø

Eli Sørensen

Fysiologisk institutt

E-post: eli.sorensen@fys.uib.no

Innledning

Hjelp til barn og unge med psykiske vansker er et viktig og vesentlig område. Konsekvensene for samfunnet av mangelfull oppfølging på dette området gir grunn til bekymring, og har vært gjenstand for mange helsefaglige utredninger, politiske plandokumenter og tildeling av ressurser. F.eks. er det opprettet fire regionsenter for barne- og ungdomspsykiatri i Norge de siste ti årene for å styrke undervisning og forskning i barne- og ungdomspsykiatri.

For en lege er kunnskap om barn og unges generelle og spesielle behov aktuell uansett om barnet er primærpatient eller berøres indirekte. Slik sett går barne- og ungdomspsykiatrisk tenkning inn i de fleste fag i medisinstudiet samtidig som barne- og ungdomspsykiatri er et eget fag og en selvstendig medisinsk spesialitet. Medisin er et bredt fagområde. I løpet av seks studieår får studentene undervisning i en rekke prekliniske og kliniske store og små fag. Dette er både en fordel og en ulempe. Fremtidige leger får bred utdannelse selv om de mange fagene fører til tidspress og kamp om plass på timeplanen. Som lite fag risikerer barne- og ungdomspsykiatri å bli skviset. I Norge utarbeider hver av de medisinske fakultetene en selv-

stendig plan for undervisningen. Denne studien sammenlikner planene for undervisningen i barne- og ungdomspsykiatri ved Universitetet i Oslo (UiO), Bergen (UiB), Trondheim (NTNU) og Tromsø (UiT).

Målsettingen for undervisningen i barne- og ungdomspsykiatri antas å gjenspeile generelle målsetninger for studiet i tillegg til at faget forsøker å stimulere spesiell interesse for egen spesialitet og rekruttere kommende legespesialister. Målsettingen for medisinstudiet har flere sider. Å utdanne leger er det overordnede målet. Det betyr at studentene skal lære å tenke og handle som leger, dvs. både på helbredelse og lindring av en aktuell lidelse og på pasienten som er mennesket som har lidelsen. Studentene må derfor både oppøves i helhetlig forståelse og tilegne seg praktisk klinisk detaljkunnskap. Medisin har sterke akademiske tradisjoner og videre utvikling av faget avhenger av at disse tradisjonene ivaretas og videreføres av fremtidige medisinerere. Studentene må derfor også oppøves i akademisk tenkning og arbeidsmåte og stimuleres til å drive forskning og fagutvikling. Det er få spesialister i barne- og ungdomspsykiatri i Norge. Årsakene er sammensatte, men faktorer ved undervisningen i grunnutdanningen for leger antas å påvirke rekrutteringen. Denne studien fokuserer på målsetningen for undervisningen i barne- og ungdomspsykiatri i medisinstudiet ved de forskjellige universitetene.

Undervisning er bidrag til læring. Denne studien vil se på likheter og forskjeller ved undervisningen for å se hvordan man bistår studentene til å lære barne- og ungdomspsykiatri.

Materiale, metode.

De fire universitetene ble kontaktet telefonisk i 2002. De ble bedt om å sende skriftlig materiale om undervisning i barne- og ungdomspsykiatri for medisinstudenter. Universitetet i Tromsø ble også tilskrevet via e-post til studieadministrasjonen for medisinstudiet og brev til prodekanus for undervisning fordi det ikke frem-

gikk av tilsendt materiale eller fra nettstedet om det ble gitt egen undervisning i barne- og ungdomspsykiatri. Et foreløpig utkast til artikkel ble sendt til de fire universitetene vinteren 2003 for å få en tilbakemelding. Rettelser og kommentarer til utkastet ble mottatt fra Oslo, Bergen og Trondheim.

Fra Universitetet i Oslo foreligger Fagplan for psykiatri, semesterbøkene for 1., 3., 8. og 9. semester, PBL-oppgavene for 8. semester og program for "Barnepsykiatrisk dag" i forbindelse med praksistjenesten høstsemesteret 2001. Tidligere eksamensoppgaver ligger på nettet (<http://www.med.uio.no/felles/studier/eksamen/>). Fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim er kilden Studieplan for barne- og ungdomspsykiatri i det medisinske studium, revidert 08.02.02, og personlig samtale med overlege/universitetslektor Marit S. Indredavik 04.02.03. Undervisningsplan for psykiatritermin, 1. oktober-16. november 2001 beskriver undervisningen ved Universitetet i Bergen. Studieplan for psykiatri i medisinstudiet er hentet fra internett (<http://www.uib.no/med/avd/psyk/> . 10.03.03). Universitetet i Tromsø, fagområde medisin, sendte Målsettinger og timebeskrivelser, kurs XIII – psykiatri våren 2002. Timebeskrivelser for dette kurset fins ikke utfyllt på Internett (18.03.03). Studiehåndboka 2002-2003: Medisin embetsstudiet er hentet fra nettet (<http://www.adm.uit.no/Studiehandbok/Prof/Medisin.html>. 18.03.03). Universitetet i Tromsø kommenterte ikke utkastet til artikkelen, men sendte en beskrivelse av Livsløpskurset i barne- og ungdomspsykiatri slik det ble gjennomført høsten 2002. Innholdet er tatt inn i artikkelen.

Bakgrunnsdata er dessuten hentet fra Innstilling fra rekrutteringsutvalget i barne- og ungdomspsykiatri 1989 (kopi kan fåes fra forfatteren), legestatistikk pr. 10.01.00 i Årbok 2000-2001 for Den norske Lægeforening (PDC Tangen as, Oslo 2000) og antall medisinstudenter i Norge pr. 07.01.02 (Tidsskr Nor Lægeforen).

Resultater

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Rammer

I 2002 var det 569 som studerte medisin ved NTNU.

Medisinstudiet i Trondheim var nytt i 1993. Barne- og ungdomspsykiatri ble invitert inn allerede i planleggingsfasen og spurt om hvilke terminer undervisningen i barne- og ungdomspsykiatri burde legges til. Det medisinske fakultet ga åpning for at studentene kunne møte faget tidlig og at undervisningen kunne integreres med øvrige fag. Universitetslektor Indredavik (personlig kontakt) opplyser at de er fornøyd, men ønsker at studentene kan få mer undervisning i barne- og ungdomspsykiatri i siste termin av studiet. I denne terminen har barne- og ungdomspsykiatri korte innlegg sammen med andre fagfelt for å bidra til en helhetlig og integrert forståelse av en pasients totale situasjon.

Undervisningen i barne- og ungdomspsykiatri foregår i studiets 1., 2., 4. og 6. studieår med hovedtyngden i 4. studieår (Tabell 1). Undervisningen foregår gjennom forelesninger, klinikker, uketjeneste, seminar, diskusjon av problembasert læring (PBL) oppgaver, ferdighetslab/gruppeundervisning og direkte pasientkontakt. I tillegg kan barne- og ungdomspsykiatri tilby seminar i den årlige frivillige kursuken til studentene. Sentrale norske og utenlandske bøker, håndbøker og oppslagsverk i barne- og ungdomspsykiatri er kommentert og anbefalt i forhold til hvor i studiet studentene befinner seg.

Det er opprettet bistilling for universitetslektor med ansvar for studieplan og koordinering. Denne er knyttet til Regionsenter for barne- og ungdomspsykiatri, Institutt for neuromedisin, Det medisinske fakultet. Foruten å undervise deltar vedkommende i terminutvalg, ivaretar timeplanlegging, produksjon av PBL oppgaver, eksamensoppgaver og sensur. Navn, adresse, telefon og e-postadresse er oppgitt i studieplanen. Lege- og psykologspesialister ansatt ved BUP-klinikk og vitenskape-

lig ansatte ved Regionsenteret har ansvar for forelesningene og ferdighetslab. Fagpersonell ved BUP-klinikk er trukket inn som gruppelærere samt tar seg av løpende uketjeneste.

Det gis termintester etter gjennomgått undervisning i 1. og 2. studieår. Skriftlig og/eller muntlig eksamen er lagt etter undervisningen i 4. studieår. I tillegg kan barne- og ungdomspsykiatri integreres i avsluttende embetseksamen etter 6. studieår. Studentene kan velge å skrive sin hovedoppgave med tema i barne- og ungdomspsykiatri under veiledning fra ansatte ved Regionsenter for barne- og ungdomspsykiatri.

Målbeskrivelse

Det foreligger egen studieplan for barne- og ungdomspsykiatri i det medisinske studium. I denne er læringsmål som er spesielt relevante for undervisningen i barne- og ungdomspsykiatri i hver termin trukket ut fra den generelle målbeskrivelse for medisinstudiet ved NTNU. Det fremheves at studenten skal kunne diskutere, forklare, beskrive, gjengi forhold av generell betydning for barn og unges psykiske helse og aktuelle lover og bestemmelser, samt undersøke, diagnostisere og foreslå behandlingstiltak for det enkelte barn/ungdom med spesifiserte lidelser. Uketjenesten supplerer annen undervisning. Også for denne gis det mål for hva studentene skal få med seg.

Innholdet i undervisningen er likeledes beskrevet termin for termin med tabeller over hvor mange undervisningstimer hvert emne undervises. Uketjenesten er timefestet. I tillegg har studentene anledning til på frivillig basis å følge legespesialistene i deres arbeid. Totalt gis ca. 450 timer undervisning i barne- og ungdomspsykiatri hvorav 192 timer som uketjeneste pr. år ved NTNU.

Rekruttering

En assistentlege uteksaminert ved NTNU er tilsatt ved BUP-klinikk. Flere andre leger utdannet ved NTNU har søkt på utlyste assistentlegestillinger. BUP-klinikk har dessuten hatt to medisinstudenter fra NTNU ansatt som sommervikarer både i 2000, 2001 og 2002.

Universitetet i Oslo (UiO)

Rammer

I alt studerte 1124 medisin i Oslo i 2002.

Undervisning i barne- og ungdomspsykiatri blir gitt i fem av studiets 12 semestre med hovedtyngden gitt i åttende semester (Tabell 1). Omtrent halvparten er teori, og halvparten er viet tilegnelse av praktiske ferdigheter. Forelesninger veksler med seminarer, diskusjon av PBL oppgaver, heldagsundervisning ute på barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker og smågruppeundervisning med undersøkelse av barne- og ungdomspsykiatriske pasienter. Det er ca. 5-10 praksisplasser i barne- og ungdomspsykiatri hvert semester slik at noen medisinstudenter har hele sin tre ukers praksisperiode i psykiatri på en barne- og ungdomspsykiatrisk klinikk.

Barne- og ungdomspsykiatrisk litteratur anbefales til hvert semester. Egne universitetslærere er satt opp. I tillegg møter studentene legespesialister ute i praksis.

Studentene tar eksamen i barne- og ungdomspsykiatri i åttende semester. Alle avlegger skriftlig eksamen. Eksamen tas integrert for alle fagene som er undervist i semesteret, blant annet psykiatri med barne og ungdomspsykiatri, neurologi, neurobiologi og farmakologi. Halvparten av studentene trekkes dessuten til muntlig eksamen i psykiatri. Av disse prøves fire studenter i klinisk eksamen i barne- og ungdomspsykiatri. Også i andre semestre enn åttende kan spørsmål om psykiatri gis til eksamen. Mest aktuelt for barne- og ungdomspsykiatri er niende se-

mester. Studentene har mulighet for å skrive særøppgave i barne- og ungdomspsykiatri til embetseksamen.

Målbeskrivelse

En felles instituttgruppe vedtok målbeskrivelse for denne delen av medisinstudiet i 1995. Målbeskrivelsen er senere ajourført av fagplanutvalget for psykiatrifaget. Undervisningen skal gi studentene nødvendige kunnskaper, ferdigheter og innsikt til å håndtere tilstander og behandling som allmenleger, men kunnskapsnivået skal ikke begrenses til det som er nødvendig i førstelinjetjenesten.

Barne- og ungdomspsykiatri er ikke et eget fag innenfor definisjonen til Oslo96, men er satt inn i en større sammenheng som omfatter psykiatri i alle aldre: Barn, ungdom, voksne og eldre. Det er definert overordnede generelle mål, kunnskaps-, ferdighets- og holdningsmål (Tabell 2). I tillegg er slike mål definert særskilt for hvert semester med presisering av hva studentene skal kjenne til og beherske i barne- og ungdomspsykiatri når semesteret er gjennomført. Egne retningslinjer beskriver formål, målsetting, form og innhold for den praktiske tjenesten. Praksisinstitusjonens oppgaver, instruktørens ansvar og studentenes rettigheter og plikter er gitt.

Universitetet i Bergen (UiB)

Rammer

Det var 967 medisinstudenter ved UiB i 2002. De undervises i barne- og ungdomspsykiatri i alt åtte uker i 5. studieår (Tabell 1). Rammene beskrives i undervisningsplan for psykiatriterminen som omfatter fagene psykiatri, barne- og ungdomspsykiatri, atferdsfag og statistikk. Undervisning gis gjennom forelesninger, gruppeundervisning og utplassering en halv dag på barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling eller poliklinikk. I planen er det ikke anbefalt litteratur. Undervisningen ledes av vitenskapelig ansatte ved Seksjon for barne- og ungdomspsykiatri ved Psykiatrisk insti-

tutt, Det medisinske fakultet, UiB. Videre deltar ansatte ved Regionsenter for barne- og ungdomspsykiatri, helseregion vest, foruten legespesialister og assistentlege med over to års klinisk tjeneste.

Eksamen i barne- og ungdomspsykiatri inngår i en fire timers skriftlig eksamen etter psykiatriterminen. Studentene velger særoppgave fra katalog med forslag til emne. Det har vært gitt emner i barne- og ungdomspsykiatri. Veiledere har vært legespesialister ved Haukeland Universitetssykehus og vitenskapelig ansatte ved Regionsenter for barne- og ungdomspsykiatri.

Målbeskrivelse

Det foreligger ingen særskilt målbeskrivelse for barne- og ungdomspsykiatri ved UiB. Studiet har definerte læringsmål for hvert fag, men barn og unge er ikke nevnt under psykiatri. Her gis det en generell beskrivelse av hva studentene skal kunne etter bestått eksamen i psykiatri. I Undervisningsplan for psykiatritermin gis en generell målsetting for journalopptak, gruppeundervisning og utplassering. Barne- og ungdomspsykiatri er ikke nevnt spesielt. Tema for forelesningene i barne- og ungdomspsykiatri er angitt på timeplanen.

Universitetet i Tromsø (UiT)

Rammer. Målbeskrivelse

Det var 514 medisinstudenter ved UiT i 2002.

Livsløpskurset presenterer studentene for alminnelige problemstillinger og prinsipper for utredning og behandling i barne- og ungdomspsykiatri. Familieperspektivet, allmenlegepraksis og barnevern er spesielt fremhevet. Undervisningen gis som forelesninger, kasus og videopresentasjoner inkludert en workshop om spedbarn og en workshop om et spesielt program for gruppebehandling av barn, foreldre, lærere ved atferdsforstyrrelser. Om undervisningen blir gitt av spesialister i barne- og ungdomspsykiatri, andre legespesialister eller om ansvaret som helhet hviler

på psykologspesialister, er ikke oppgitt. En dag av Livsløpskurset er viet besøk på en barne- og ungdomspsykiatrisk institusjon. En norsk og en engelskspråklig lærebok anbefales. Forelesninger og litteraturstudier danner bakgrunn for eksamen fra kurset. Eksamens omfang eller om studentene prøves skriftlig og/eller muntlig er ikke oppgitt. Det fremgår ikke når i studiet studentene får Livsløpskurset.

Psykiatri blir undervist i sjetten studieår ved UiT. I tillegg til hovedtemaene i psykiatri undervises i ti timer utviklingspsykologi og fire timer læringsteori. Undervisningen gis av psykologspesialister. I psykiatrikurset gis omtale av konsekvenser for barn og familier av alkohol og stoffmisbruk og en oversikt over de vanligste illegale narkotiske stoffene som brukes/misbrukes blant ungdom. Etter loddrekning kan psykiatri trekkes ut til en times muntlig prøve med pasientundersøkelse til endelig eksamen.

Diskusjon

Undervisningen i barne- og ungdomspsykiatri for medisinstudenter varierer mye ved de fire universitetene i Norge. Mest påfallende er forskjellen mellom NTNU og UiO på den ene siden og UiB og UiT på den andre siden. Ved NTNU og UiO gis undervisning nesten fortløpende gjennom hele studiet. Læring av barne- og ungdomspsykiatri skjer i en prosess hvor ny kunnskap integreres med tidligere ervervet kunnskap og fortløpende knyttes opp mot andre fag. Forståelse, respekt, oppmerksomhet på hva det gjør med barn, ungdom og familie å bli direkte og indirekte berørt av sykdom, synes derfor å måtte bli en selvfølge.

Årsaken til den store variasjonen mellom universitetene er ikke kjent. Ved NTNU antas at forholdene gjenspeiler det at da studiet skulle etableres, ble det opprettet en bistilling for universitetslektor med spesielt ansvar for undervisningen i faget, og at barne- og ungdomspsykiatri i Trondheim alltid har hevdet tilhørighet til Det medisinske fakultet. Ved UiO antas at barne- og ungdomspsykiatri var klart og

sterkt markert som eget fag både klinisk og vitenskapelig da medisinstudiet skulle revideres. De første barne- og ungdomspsykiatriske institusjoner i Norge ble startet i Oslo på 1950-tallet. Selv om UiO og UiB lenge har hatt en professor II stilling i barne- og ungdomspsykiatri besatt, har man ved UiO hatt et akademisk fagmiljø med en klinisk stipendiat/universitetslektor, som hele tiden har vært involvert i planleggingen av studentundervisningen. I januar 2002 ble en professor I stilling besatt foruten at det ble tilsatt en professorstipendiat i professor II stilling. Miljøet i Oslo har også lyktes i å få frem flere barne- og ungdomspsykiatere med doktorgrad. Dette antas å ha gitt positive ringvirkninger for faget, status og undervisningen.

NTNU har definert barne- og ungdomspsykiatri som eget fag med klare kunnskaps- og ferdighetsmål, og skriftlig og muntlig eksamen. Ved UiB gis undervisning i barne- og ungdomspsykiatri konsentrert i 8 uker i 5. studieår. Faget har ikke særskilt skriftlig eksamen ved UiB eller UiO. Oppgaver på en integrert eksamen med beslektede fagområder måler studentens kunnskaper. Ved UiO trekkes dessuten noen medisinstudentene til muntlig klinisk eksamen i barne- og ungdomspsykiatri i tillegg til skriftlig eksamen.

Omfanget av undervisningen er betydelig ved NTNU og UiO sammenlignet med UiB og UiT (Tabell 1). Alle universitetene har felles målsetting om å gi studentene tilstrekkelig kunnskap til å mestre barne- og ungdomspsykiatriske lidelser i allmenpraksis. Undervisningen ved NTNU og UiO er imidlertid ikke begrenset til dette nivå, men synes å nærme seg hva en spesialist i barne- og ungdomspsykiatri skal ha kunnskap om. Målbeskrivelsene her er utarbeidet slik at studentene kan bruke dem som momentliste. Grunnutdannelsen ved NTNU og UiO synes å legge nivået for hva studentene skal kunne slik at det er mulig å nå det samtidig som barne- og ungdomspsykiatri for studentene blir klart definert som en selvstendig medisinsk spesialitet. Dette er en fordel med hensyn til rekruttering til spesialiteten. At leger og studenter fra NTNU søker stillinger og legevikariater ved BUP-klinikk i

Trondheim kan støtte antagelsen. Mangel på legespesialister i barne- og ungdomspsykiatri går igjen i hele Norge. Det er derfor all grunn til å studere undervisningen i barne- og ungdomspsykiatri i medisinstudiet.

Formen på undervisningen veksler mellom forelesninger og undervisning i grupper ved alle fire universitetene. Men krav om egenaktivitet hos studentene synes mye større ved NTNU og UiO enn ved UiB og UiT. Ved UiO får enkelte studenter tre ukers klinisk praksis i barne- og ungdomspsykiatri. I basisgruppen skal studenten selv undersøke pasient, diskutere eget kasus og delta når de andre medstudentene i gruppen undersøker og legger frem sine kasus. Ved NTNU skal studentene ha pasientkontakt når de har klinisk uketjeneste. Både NTNU og UiO nytter PBL-oppgaver som studentene skal forberede og diskutere i smågrupper. Barne- og ungdomspsykiatrisk litteratur tilpasset ulike nivå er skriftlig kommentert og anbefalt av undervisningsansvarlig ved NTNU og UiO. Det synes å være en forutsetning at studentene her leser og bruker barne- og ungdomspsykiatrisk faglitteratur fortløpende. Medisinstudiet ved NTNU og UiO synes derfor å involvere studentene mer aktivt, gi dem et reelt medansvar for undervisningen og å motvirke at de blir passive mottakere av kunnskap. Dette antas å fremme læringsprosessen. Gruppeprosesser antas også å bidra til å stimulere sosial utvikling og vekst hos studentene og gjennom det fremme oppnåelsen av holdningsmål i målbeskrivelsene (Tabell 2).

Det er obligatorisk ved NTNU, UiO og UiB at studentene skal levere et skriftlig arbeid til embetseksamen. Oppgaven gir studentene mulighet for å nærme seg en problemstilling akademisk, bruke data- og litteratursøkning, få trening i å lese og lære seg innhold i vitenskapelige artikler, metodekunnskap og gir dessuten skrivetrening. Både ved NTNU, UiO og UiB kan medisinstudentene skrive en litteraturoversikt eller gjennomføre et eksperimentelt prosjekt under veiledning fra kvalifisert fagperson i barne- og ungdomspsykiatri.

Lærergruppen ved NTNU, UiO og UiB er faglig svært høyt kvalifisert og har inngående kjennskap til fagfeltet. Nesten alle har spesialistkompetanse i barne-

og ungdomspsykiatri, veilederkompetanse og erfaring som veileder for assistentleger i spesialistutdanning. Noen få har vitenskapelig kompetanse. Antallet med pedagogisk skoling eller formell kompetanse som undervisere er ikke kjent.

Konklusjon

Det undervises i barne- og ungdomspsykiatri ved alle universitetene i Norge. Omfanget av undervisningen, om det foreligger målbeskrivelse for faget, krav til egenaktivitet hos studentene og eksamen, varierer mye fra universitet til universitet. Dette kan påvirke læring hos studentene. Ved UiO og NTNU er barne- og ungdomspsykiatri som legespesialitet tydelig tilstede gjennom hele studiet. Dette sammen med utformingen av undervisningen i grunnutdanningen kan ha motivert studenter og ferdige leger til å søke stillinger i barne- og ungdomspsykiatri og rekrutteringen av leger til spesialiteten barne- og ungdomspsykiatri.

Tabell 1 Oversikt over omfang og tidspunkt for undervisning i barne- og ungdomspsykiatri i medisinstudiet ved universitetene i Trondheim (NTNU), Oslo (UiO) og Bergen (UiB)

		NTNU	UiO	UiB	UiT
1. studieår	1. semester	6 t			
	2. semester				
2. studieår	3. semester	8,5 t			
	4. semester				
3. studieår	5. semester		1 ukeekvivalent ¹		
	6. semester				30 t + besøk i BUP-institusjon ²
4. studieår	7. semester				
	8. semester	43 t + 2 x 4 t uketjeneste	6 ukeekvivalent ¹ inkl. 1 praksisdag 3 ukers praksis ³	18 t + 2,5 t uketjeneste	
5. studieår	9. semester		1 ukeekvivalent ⁴		
	10. semester		1,5 ukeekvivalent ¹		
6. studieår	11. semester				
	12. semester	3 t	1 ukeekvivalent ¹		
Totalt		68,5 t	10,5 ukeekvivalent (ca. 168 t) ⁵	20,5 t	30 t

¹Ukeekvivalentene gjelder psykiatrifaget generelt

²Tidspunkt i studiet er usikkert. Timetallet inkluderer emner i psykologi

³Ca. 5-10 studenter har hele sin tre ukers psykiatripraksis i barne- og ungdomspsykiatri

⁴Undervisning i barne- og ungdomspsykiatri gis integrert med gynekologi og pediatri

⁵Omfatter ca. 20 forelesninger, to av seks PBL oppgaver, en av ti basisgrupper, en praksisdag og evt. tre ukers barne- og ungdomspsykiatrisk klinisk praksis

Tabell 2 Overordnede mål for undervisningen i barne- og ungdomspsykiatri ved universitetet i Oslo (UiO)

Kunnskapsmål			
<i>Sykdommene</i>	<i>Utvikling</i>	<i>Diagnostikk/Behandling</i>	<i>Familie/Organisasjoner/ Ettervern/Nettverk</i>
Symptomer og funn	Sykdomsbilder avhengig av alder	Utredningsmetoder	Arbeid med familie/foresatte
Diagnose	Genetiske lidelser	Behandlingsmetoder	Interesseorganisasjoner
Epidemiologi	Neurobiokjemiske lidelser	Rådgivning/veiledning	Organisering av ettervern
Prognose	Psykiske sider ved somatiske sykdommer	Medikamenter	Nåværende nettverk
	Samfunnsfaktorer	Psykoterapi	
		Andre faggrupper	

Ferdighetsmål					
<i>Kontakt-etablering</i>	<i>Anamnese</i>	<i>Psykisk status presens</i>	<i>Lege-pasient forholdet</i>	<i>Vurdering</i>	<i>Behandling</i>
Uavhengig av alder, intelligens og etnisitet	Bakgrunn, ressurser og sykdomsutvikling	Gjennomføre undersøkelse	Gjenkjenne, forstå, mestre egne følelser	Alvorlighetsgrad Omsorgsevne/omsorgssvikt/ overgrep	Psykofarmaka Psykologiske metoder

Holdningsmål		
<i>Empati</i>	<i>Nærhet vs. avstand</i>	<i>Vilje og forståelse</i>
Uavhengig av alder, intelligens og etnisitet	Balansert, hensiktsmessig	Psykologiske og somatiske aspekter ved medisinske lidelser
		Full respekt for pasient og familie uansett type lidelse eller problem